

dr hab. n. med. Michał Nowakowski
Klinika Chirurgii Ogólnej i Stanów Nagłych
II Katedra Chirurgii Ogólnej
Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum
ul. Jakubowskiego 2, Kraków

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Ocena

rozprawy doktorskiej

lek. med. Marcina Kaczora

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska zatytułowana: „*Ocena umiejętności komunikacyjnych oraz współpracy w zespole terapeutycznym studentów kierunku lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego*”, której promotorem jest Pani prof. dr hab. med. Barbara Górnicka, promotorem pomocniczym Pani dr Antonina Doroszevska a autorem lek. Marcin Kaczor powstała w wiodącym ośrodku zajmującym się nowoczesną dydaktyką medyczną, szczególnie nauczaniem umiejętności nietechnicznych w tym komunikacji co znajduje odzwierciedlenie w jakości przedstawionej rozprawy.

Praca jest kompleksową analizą symulacji medycznej jako metody rozwijania kompetencji komunikacyjnych oraz umiejętności praktycznych. Rozprawa opiera się na analizie efektów prowadzonych zajęć za pomocą zróżnicowanych narzędzi badawczych i obejmuje dużą grupę badaną obejmującą 369 studentów.

Sama rozprawa posiada typowy układ. Obejmuje łącznie 171 stron, w tym 12 prawidłowo sporządzonych i opisanych rycin oraz 13 tabel i przejrzysty spis skrótów. Do pracy dołączono 14 załączników, spis cytowanych prac obejmujący 65 pozycji oraz streszczenia w języku polskim oraz angielskim.

Wstęp omawia szeroko zagadnienia związane z samą komunikacją, jej zmieniającą się rolą w relacjach lekarz-pacjent i w obrębie zespołu terapeutycznego wraz z historycznym rozwojem koncepcji zespołów terapeutycznych w medycynie z uwzględnieniem kontekstu społecznego i kulturowego. Ważnym i poruszonym we wstępie wątkiem jest rola środowiska lotniczego w modyfikacji koncepcji pracy zespołowej oraz proces wykorzystania doświadczeń przemysłu lotniczego w medycynie. Ważną częścią wstępu jest również przedstawienie rozwoju symulacji medycznej rozumianej zarówno jako metodologia jak i jako ciąg zmian systemowych w kontekście międzynarodowym. W tym miejscu pozwalam sobie wyrazić żal, że nie znalazło się w pracy miejsce dla

ul. Św. Anny 12

PL 31-008 Kraków

tel. +48(12) 422 04 11

fax +48(12) 422 25 78

www.cm-uj.krakow.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

omówienia polskiego kontekstu. Być może przyczyną jest skromność doktoranta, więc pozwolę sobie napisać, że pozwoliło by to na podkreślenie, że naukowo ta bardzo istotna działka medycyny i edukacji medycznej w Polsce dopiero raczkuje co podkreśla zarówno ważność jak i aktualność poruszanych w doktoracie kwestii. Być może dało by to również szansę doktorantowi na wyeksponowanie swojego niemałego udziału w rozwoju symulacji medycznej w Polsce.

Kolejne akapity wstępu omawiają rozwój komunikacji klinicznej z uwzględnieniem polskiego kontekstu prawnego, efektów kształcenia oraz stosownej analizy metodologii służącej realizacji zakładanych celów. Jedyna uwaga do tego fragmentu obejmuje moje wahanie co do użycia terminu „komunikacja z pacjentem roszczeniowym”. Moja znajomość tematyki oraz nomenklatury pozwala na poddanie w wątpliwość takiego terminu i zwrócenie uwagi na fakt, że ewentualna roszczeniowość postaw pacjenta nie jest jego cechą immanentną a zwykle reakcją na postawę pracowników służby zdrowia. Rozumiem kolokwialny charakter i kontekst takiego określenia niemniej jednak w porównaniu do wysokiej jakości pozostałych fragmentów omawianego rozdziału zauważyłem pewien dysonans i jako recenzent poczułem się zobowiązany do jego zaznaczenia w recenzji. Opisana nieścisłość jest w mojej ocenie jedynym fragmentem potencjalnie zasługującym na nieco inne ujęcie w przyszłości. Pozostałe części tego rozdziału są dobrze skomponowane, napisane poprawnym, jasnym językiem i świadczą o dobrym zrozumieniu kontekstu w jakim osadzone są badania doktoranta.

Cele pracy i założenia zostały jasno sformułowane. Zarówno pierwszo jak i drugorzędowe cele pracy wydają się być istotne z punktu widzenia rozwoju dyscypliny.

Rozdział kolejny czyli materiał i metody zawiera opis metod badawczych, które są adekwatne i pozwalają na analizę zagadnień postawionych w celach. Szczegółowo omówiono zarówno sprzęt stosowany do zajęć jak i infrastrukturę do tego celu wykorzystaną (Centrum Symulacji Medycznych WUM). Szczegółowo opisane zostały właściwości stosowanego sprzętu co daje szansę ewentualnemu czytelnikowi obeznanemu ze sprzętem w stopniu mniejszym niż doktorant na skuteczne wyobrażenie sobie przebiegu badanego zdarzenia. Jasno opisana jest grupa badana oraz zasady rekrutacji. Wszystkie użyte materiały dydaktyczne w postaci slajdów czy scenariuszy symulacyjnych stanowią załączniki do doktoratu co daje pełną przejrzystość badania i umożliwia ewentualne pełne odtworzenie eksperymentu w przyszłości. Kolejne części rozdziału poświęconego metodologii omawiają szczegółowo narzędzia badawcze, użyte skale oceny i w połączeniu z załącznikami dają nie tylko pełny obraz badania ale również zawierają wszystkie formalnie oraz zwyczajowo wymagane zgody w tym zgody autorów narzędzi badawczych. Czytelnie i prosto opisano zastosowane metody statystyczne. Ich dobór nie budzi wątpliwości.

ul. Św. Anny 12

PL 31-008 Kraków

tel. +48(12) 422 04 11

fax +48(12) 422 25 78

www.cm-uj.krakow.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

W rozdziale poświęconym metodyce zwraca uwagę nie tylko dobry dobór metod oraz ich właściwe opisanie ale również dojrzałość i odpowiedzialność doktoranta. Pełna przejrzystość badania oraz wspomniane uprzednio uzyskanie zgód wszystkich autorów narzędzi badawczych dodatkowo potwierdzają wysoką jakość pracy w zakresie jej metodologii oraz etyki badawczej.

Bardzo ważnym elementem recenzji doktoratu jest ocena rozdziału poświęconego wynikom. W pierwszej części doktorant omówił wyniki badania ankietowego koncentrując się na różnicach pomiędzy I i II Wydziałem Lekarskim WUM. Ta część w znacznym stopniu decyduje o wyjątkowości wyników. Uzyskane różnice w odniesieniu do części badanych cech są istotne statystycznie zarówno jeśli chodzi o fakt uczenia umiejętności komunikacyjnych jak i stosowaną metodologię. W kolejnej części autor analizował percepcję studentką adekwatności ilości godzin dydaktycznych do przedstawianych zajęć.

Ciekawa jest analiza samooceny studentów z której jasno wynika na jakie aspekty winno zostać położone więcej nacisku przy konstruowaniu programu nauczania na kierunkach medycznych.

Analiza wyników ankiety CSAS pokazała, że studenci WUM nie różnią się znacząco od studentów w innych krajach ale rzuciła również światło na założenia systemu oceny i stosunkowo małą wagę umiejętności komunikacyjnych dla ostatecznej szansy ukończenia studiów.

Na osobne omówienie zasługuje fragment opisujący zapewne najbardziej czasochłonną część badania czyli analizę dokonywaną przez instruktorów prowadzących badanie w skali TEAM. Również tutaj sposób przedstawienia wyników nie budzi wątpliwości. Zwraca uwagę, moim zdaniem niespotykane w polskim i bardzo rzadkie w zagranicznym piśmiennictwie, przeanalizowanie odstępstw merytorycznych oraz czasowych od protokołu ALS jakie obserwowali instruktorzy prowadzący zajęcia. Wyniki omówione są szeroko i chyba jedyne czego brakuje to pogłębienie analizy o poszukanie związków przyczynowo skutkowych pomiędzy zwłoką czasową a ostateczną poprawnością podjęcia decyzji terapeutycznej. Być może analiza taka mogła by być podstawą do samodzielnej publikacji i odpowiedziała by na ważne praktycznie pytanie o to jak długo należy „dawać szansę” studentom na podjęcie prawidłowych działań w scenariuszu. Pozwalam sobie podać to pod rozwagę doktoranta.

Kolejne elementy tego rozdziału są czytelnie przedstawione w postaci tabel i wykresów oraz jasno omówione w tekście.

Najciekawszą częścią dysertacji doktorskiej i najlepiej pokazującą przygotowanie do prowadzenia badań naukowych jest fragment poświęcony analizie wyników.

Doktorant przedstawił szeroką analizę i sprawnie odwoływał się do literatury krajowej i zagranicznej (łącznie 65 adekwatnie dobranych pozycji). Objętość dyskusji i

ul. Św. Anny 12

PL 31-008 Kraków

tel. +48(12) 422 04 11

fax +48(12) 422 25 78

www.cm-uj.krakow.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

omówienia wyników jest odpowiedniej długości i pozwala czytelnikowi na zapoznanie się z aktualnym stanem wiedzy na temat poruszany w rozprawie doktorskiej.

Warto podkreślić uzasadnione i trafne posiłkowanie się przykładami zarówno o charakterze klinicznym jaki i zjawiskami jakie studenci i nauczyciele mogli zaobserwować w mediach. Proces myślowy przedstawiony w tej części opracowania jest klarowny i logiczny. Wywody przedstawione przez doktoranta są łatwe do prześledzenia i świadczą o znajomości tematu oraz dobrym opanowaniu nieprostej sztuki łączenia faktów w logiczną całość i wyciągania trafnych i użytecznych wniosków. Dobre wrażenie robi również przedstawiona w dyskusji analiza możliwych przyczyn oraz pewne sugestie co do możliwego zastosowania wyników pracy.

Wnioski przedstawione przez autora znajdują uzasadnienie w przeprowadzonych badaniach i odpowiadają na postawione cele pracy.

Praca napisana jest ładną, poprawną polszczyzną z dobrym zrozumieniem zakresu poruszanych problemów i przejrzystym przedstawieniem wyników.

Podsumowując, bardzo wysoko oceniam rozprawę lek. Marcina Kaczora. Zarówno trafny i bardzo aktualny wybór tematu, jak i jakość przedstawionych wyników oraz ich prezentacja pozwalają mi z pełnym przekonaniem stwierdzić, że doktorant przygotował dysertację w sposób dojrzały i przemyślany. Moje drobne uwagi są raczej kosmetyczne i wynikają przede wszystkim z obowiązku recenzenta, nie wpływają jednak na ocenę wartości merytorycznej dysertacji. Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz 595 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r poz. 1669 z późn. zm.). Wobec powyższego składam wniosek o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie, z uwagi na praktycznie niespotykaną w literaturze krajowej i rzadką w zagranicznej a bardzo ważną tematykę badawczą, bardzo dobrą i prawidłowo zastosowaną metodykę, szeroki zakres pracy oraz jej wysoką jakość pozwalam sobie na zawnioskowanie o uznanie pracy za wyróżniającą.

Kraków, 26.06.2020

Z wyrazami szacunku,

Dr hab. n. med. Michał Nowakowski

ul. Św. Anny 12

PL 31-008 Kraków

tel. +48(12) 422 04 11

fax +48(12) 422 25 78

www.cm-uj.krakow.pl